

Casa amb ruda al balcó, no hi entra mai el doctor

La tradició de les herbes remeieres

L'home s'ha servit sempre de tots els elements que ofereix la natura –minerals, animals i vegetals– per a la seva alimentació i subsistència. En el cas de les herbes aromàtiques comestibles i medicinals, històricament l'home rural tenia un bon coneixement de la gran varietat que es trobava al camp, al bosc i als marges mateixos dels camins i que actualment, en general, ens són molt desconegudes. Si bé moltes aromàtiques es recol·lectaven allà mateix on creixien espontàniament, també n'hi havia que es cultivaven a l'hort. A la vegada de tenir plantes per a donar gust i aroma a la cuina o per a obtenir remeis per alleujar certes malalties, dolors, ferides i enverinaments, també es cultivaven plantes aromàtiques als horts que, alineades de forma paral·lela a les hortalisses, a més de servir per

aquests usos, ajudaven a prevenir l'aparició de certs insectes nocius. Avui en dia, plantades als jardins i a les terrasses o balcons, a més de les seves bones olors, les aromàtiques ens poden evitar utilitzar insecticides gràcies a la seva acció d'actuar com a repel·lent de determinats insectes o plagues.

Pedres | Marbres | Granits | Silestone | Porcel·lànica | Làpides funeràries | Llars de foc / xemeneies / recuperadors | Estufes / venda de pel·let | Treballs de pedrera en general.

T. 93 880 07 16
marbrestaradell@gmail.com
Plaça Mossèn Joan Vilcís, 7 - 08552 TARADELL
www.marbrestaradell.com

pizzeria
ciao·ciao
Pasta i pizzes artesanals per emportar
tel. 93 812 64 92 · Plaça de les Eres, 8 · 08552 Taradell

Farmàcia
Autonell
Montse Autonell
C. Jordi Capell, 7 - 08552 TARADELL
Tel. i fax 93 812 61 59

Precisament, la tradició oral ens ha deixat moltes dites que recorden les propietats de algunes d'aquestes herbes. Aquí en tenim alguns exemples:

Les trementinaires eren dones que es dedicaven a la recol·lecció d'herbes remeieres i olis essencials que venien a pobles i mercats de zones de muntanya, sempre fent ruta a peu carregades amb els seus sacs plens de plantes i remeis que preparaven elles mateixes. Originàries de la vall de la Vansa i Tuixent, a l'Alt Urgell, arribaven fins a les terres planes de l'interior i el litoral. Aquest ofici exclusiu de dones va ser molt comú durant el segle XIX i part del segle XX.

Fonoll i ruda fan la vista aguda

...

L'aigua de menta tot mal repta

...

La sàlvia salva

...

L'orenga tot mal trenca

...

L'esperit de romaní, el dolor prest fa fugir

...

Regalèssia de falguera, el mal de pit deixa enrere

...

Si et fa mal el païdor, el fonoll és el millor

...

Si per cas no pots orinar, els créixens t'han de curar

...

Si la tos et dona neguit, eucaliptus ben bullit

...

Valeriana prendràs i no et feriràs

...

Si el ventre et dol, menja sopes amb poliol

CASE IH

c. Lleida, 8. Parc d'Activitats Econòmiques d'Osona. VIC

www.grupcasacuberta.com

Encara que també predicaven aquesta realitat:

A vegades és pitjor el remei que la malaltia

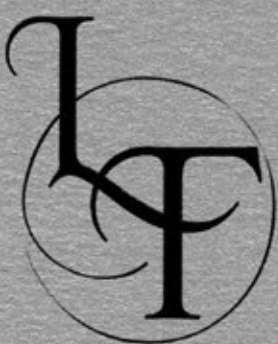
Per aplicar els principis actius de totes les plantes i herbes remeieres s'empraven, com a diluents o emulsionants, l'esperit de vi, el vi blanc bo, el saïm, l'aigua de pou o de neu, la trementina, àcids o vinagre, cera, olis, ou,... A més de les herbes més específiques s'empraven també, en les més diverses receptes, tot tipus d'elements que es tenien molt a l'abast com ara fulles de noguera, heura terrestre, fulles d'alzina, aglans, molses, escorça de figuera, esbarzer i, fins i tot, el peduncle de la cirera!

Consells remeiers als calendaris populars

De la gran profusió de calendaris que es varen publicar al segle XIX, algunes capçaleres eren eines molt útils per la pagesia i els hortolans ja que, a més de dur informacions per a sèmbrs i plantacions al camp i pronòstics sobre el temps, també incorporaven algunes informacions per a la cura dels mals més habituals que es patien al món rural. Va ser en el marc de la revolució industrial quan a les pàgines d'aquestes publicacions tan populars

va començar a aparèixer publicitat relacionada amb medicaments i remeis que servien per a guarir les dolències més comuns d'aquells que exercien la dura feina del camp: des d'hèrnies i dolors musculars a refredats, ferides, hemorràgies, etc.

Un dels calendaris que presentava informacions sobre remeis naturals i que va tenir molt d'èxit va ser el Calendario del Ermitaño de los Pirineos, que editava el senyor Antoni Maria Morera. Entre els anys 1884 i 1910 va incloure una secció que es titulava "Remedios para los males más comunes de la vida". Cada any publicava tres o quatre pàgines d'aquests remeis que servien per les més variades malalties i dolències. Proposava fer tisanes, cataplasmes,

**LUSCO
FUSCO**

Bar Restaurant
Carretera de Balenya, 29
Taradell 08552
tlf: 931314664

email:
luscofuscotaradell@gmail.com

píndoles, elixirs i ungüents amb les fórmules més diverses (i també més increïbles!). Cal guardar-se'n prou de voler-les aplicar avui en dia, però llavors eren uns continguts que representaven un bon recull del coneixement popular basat en la praxis i la tradició oral. Per exemple, per a les palpitations de cor, el calendari proposava utilitzar tarongina verda (melissa) i fulles de borratja –dues plantes considerades oficials–. O bé, pel mal de queixal, preparar una bullidora d'arrels de piretre, fonoll, galanga i rave rústic amb mel rosada. Pel mal de pedra es podien fer servir fulles de romaní i la seva flor, flor de violetes, flor de borratges, de malves, de saüc i de roselles. Per a les herpes es podia ser servir una decocció d'esbarzer, sassafràs i arrel de xina. Pel mal de ventre utilitzava serpoll i uns grans de comí rústec. També es donava fe sobre un elixir de Fra Francesc Ferrer que servia per curar moltes malalties i que contenia molts ingredients: ruibarbre, genciana, safrà, quina, cúrcuma zedoaria, agàric femella, àloe succotrina, herba de manna, Lignum aloes i triaca veneciana. Un veritable còctel de plantes totes elles amb moltes propietats.

Però millor no explicar les fórmules i les elaboracions d'aquestes propostes de remeis, no fos cas que féssim imprudències! Prefereixo remetre'm a un reconegut estudiós de les plantes medicinals com fra Valentí Serra de Manresa, qui sempre insisteix en contrastar la veracitat dels remeis per fer-ne un ús adequat. Aquests serveixen per millorar l'estat de les dolències, reforçar l'organisme i alleugerir-ne els dolors, però davant de manifestes malalties sempre recomana anar al metge.

Avui en dia, les aromàtiques i remeieres són molt apreciades. Així ho demostra la gran quantitat d'herbolaris que trobem repartits arreu del país o l'interès per conrear-les a casa, ja sigui al jardí o la terrassa, per tal de preparar-nos una infusió o emprar-les a l'hora de cuinar. En aquest sentit i seguint la tradició dels seus predecessors, el Calendari Ermità continua parlant de plantes aromàtiques i remeieres, però no tant explicant complicades fórmules i preparats, sinó que donant pràctics consells pel seu conreu. Per exemple, si busquem què hem de fer al gener, coincidint amb la festa de Sant Antoni, el calendari ens recomana fer sembra de camamilla i ens diu que és moment de collir el julivert. També

és moment de preparar la sembra en recipients per cada planta d'orenga, romaní, boixac i menta.

Per acabar, és interessant comentar que en els darrers anys han sorgit diferents iniciatives que volen recuperar i posar en valor la flora autòctona pròpia del territori. En el cas concret de les plantes aromàtiques s'ha creat la Xarxa dels Parcs de les Olors, que té l'objectiu de donar a conèixer i fomentar els coneixements i l'ús de les aromàtiques, sobretot a nivell local. Un bon exemple el tenim en el Parc de les Olors de Taradell, un projecte centrat en recuperar la que havia estat la planta més abundant al municipi: el barballó, com és conegut l'espígol a Taradell. Aquí, a més dels usos culinaris, medicinals o ornamentals, el barballó té associats aspectes culturals i tradicions. La més popular la que convida a petits i grans a preparar, la mateixa nit de Reis, torxes i atxes amb barballó, que han de ser cremades per tal de donar la benvinguda a Ses Majestats amb l'agradable perfum de la planta.

I ja que estem en temps de pandèmia i que ens preocupa tant la salut, recordem aquelles regles i consells que recitaven les nostres àvies de memòria en forma de versos. Uns consells plens de saviesa que de ben segur han de ser útils per aconseguir una sana i llarga vida:

“

*Vida honesta y arreglada,
hacer muy pocos remedios
y poner todos los medios
de no alterarse por nada;
la comida moderada,
ejercicio y distracción,
no tener aprehensión,
salir al campo algun rato,
poco encierro, mucho trato,
y continua ocupación”.*

—
NORBERT TOMÀS

Director d'Edicions Morera

Editora del tradicional Calendari de l'Ermità